

יובל למבצע השודד

ותיקי ההגנה על כל שלוחותיה, הפלמ"ח, פלי"ם, פעילי ההעפלה והרכש, גרעונים, מתנרבי החבורה ויחירת החבלה באירופה התאספו בבית ההגנה בתל אביב, ב- 3.12.1998, נר שמיני לחנוכה, להעלאת זכרונות ממבצע השודד שבמהלכו השתלטו אנשינו בחו"ל על כמות משמעותית של נשק שהיה מיועד לאויב, והביאוהו ארצה באורח מרהים. המבצע היווה נרבך חשוב במאמץ המלחמתי, והאנשים שהפעילו את המבצע העלו זכרונות מאותם ימים ואירועים מסעירים שהחשאיות היתה יפה להם באותה העת. עצב כבר העיב על כולם עם מותו ללא עת של יוסקה יריב ז"ל מהאמיצים בין לוחמי הפלמ"ח ומפקריו, שהקריע למעלה מחמישים שנה מחייו לביטחון ישראל, וכברנו בקימה את זכרו ואת זכרם של חברינו מאיר פליק ז"ל ויוסקה ררור ז"ל שהשתתפו בהטבעת ספינות הנשק לינו במסגרת מבצע השודד, ולצערנו הלכו מאיתנו במרם עת, יהי זכרם ברוך.

לאחר ברכות והרלקת שמונת נרות החנוכה וקריאה מספר המכבים ע"י עמיקם גורביץ', סקר ההיסטוריון ר"ר מאיר פעיל את מהלכי מלחמת העצמאות בתחילת חורף 1948 כאשר המחסור החמור בנשק, אפילו קל, הקשה על פיקוד ההגנה לתכנן הפעלת כוחות במסגרות מעל גרור. מאמצים מיוחדים הופעלו לאיתור מקורות לרכישת נשק בחו"ל ולהבריחו ארצה מבעד להסגר האמברגו, וצופט מברק מבן גוריון לאנשי הרכש בחו"ל ובו אזרה חמורה כלפי אלה שלא יעמדו במשימות. אלה היו פני הרברים כאשר עיסקת הנשק הצ'כי עבור ההגנה היתה בשלביה הראשונים, במהלך פברואר 1948, ולפתע נורע לנציגנו האגרי ביוגוסלביה שייקה רן ז"ל כי מתוכנת העמסה של 8,000 רובים ו-10 מיליוני כרוזים על ספינה בשם 'לינו' בנמל באקאר, ליר רייקה. במהרה הוברר לו שמרובר במשלוח נשק לנמל סורי עבור כוחות הערבים הלוחמים נגרנו, ושייקה הזעיק את מערכת ההגנה באירופה שבראשה עמד שאול אביגור ז"ל, ובאמצעותו את הפיקוד העליון של ההגנה. ברור היה שהמשלוח העצום בתנאי אותם הימים, עלול להפר את האיזון בין הכוחות הלוחמים ולהטות את הכף לטובת הערבים, והפיקוד העליון החליט לכן להתארגן ללכירת הלינו בלב ים ולהעביר את הנשק לירי ההגנה. הפקודה הועברה באמצעות מטה הפלמ"ח למפקד הפלי"ם שמואל (סאמק) ינאי, המתאר כאן כיצר הכין ואייש שתי ספינות ריג באנשי פלי"ם. מעקה הספינות שורייין עם פחים מגולוונים, והספינות חומשו במרגמה ומקלע ברן, ברובים ותת מקלעים, ויצאנו לארוב לספינה 'לינו' מצפון לאי כרתים לפי מירע ששייקה רן ז"ל השיג מאחר המלחים. לאחר ציפיה ממושכת ומייסרת על הגלים בין איי הרורקניז היווניים, התברר שה'לינו' השתתה בנמל באקאר שביוגוסלביה עקב תקלה במנוע ולכן בומלה התכנית ללכוד אותה בלב ים.

שאול אביגור ז"ל, שעמד בראש ה"מוסר לעליה" והרכש באירופה, ואיתו באיטליה יהודה ארזי, ערה סירני וחברתה מירובי, לא הרפו ונרתמו בכל מאורם להביא לפחות לעכוב הספינה בכל ררך, אפילו ע"י איתור והפצצה מהאוויר בעזרת מייסי ההגנה ששהו בקורס המייס הראשון של חיל האויר שהתנהל ב-URBE ליר רומא. המאמצים לא נשאו פרי, ולפתע התברר שהספינה 'לינו' נכנסה לנמל מנפרוניה, מצפון לבארי, שוב לתיקון המנוע. ערה סירני 'רמזה' ליריריה בממשל האיטלקי כי להגנה נורע על ספינה עמוסה בנשק עבור המפלגה הקומוניסטית האמורה להיכנס לנמל איטלקי בתואנה של תקלת מנוע. השלטונות המוראגים גילו מיר את הספינה "לינו" ועצרו את צוותה. שאול אביגור ז"ל הטיל על אמנון יונה מפקד החבלה באירופה, בהנחייתו של מוניה מררר, לתכנן ולבצע את הטבעת ה'לינו' בעת עגינתה בנמל, ע"מ להבטיח שהנשק לא יגיע ליערו.

אמנון יונה פסל את ההצעה להעזר בשכירים איטלקיים והחל בהתארגנות יחירת החבלה לביצוע המשימה, וההכנות להטבעה תוך סיוורים סביבה נמשכו ימים ארוכים, והתערורו קשיים כאשר התברר שמשחתת חיל הים הבריטי שגנת ליר ה'לינו' ומאבטחת אותה גם בשעות הלילה בעזרת זרקורים וסיוורי סירות; ובימים אלה נערך בירור "שקט" אצל ותיקי חיל הים הבריטי בכרי לברר את מהות האבטחה שסופקה לספינה 'לינו', ובעצם לנשק

שהיה מיועד לכוחות הערבים במלחמת תש"ח. מכל מקום, לאחר כשבועיים הסתלקה לפתע המשחתת הבריטית, וחברינו יוסלה ררור ומאיר פאליק ז"ל, ויברל לחיים ארוכים בני קרביץ, הצליחו להצמיר מטען חומר נפץ לחרטום הספינה 'לינו' ולהטביעה על מטענה במימי הנמל, רק לאחר שחברינו, כולל המפקדים והסיירים, נעלמו בחושך למרחק רב. בעור 'לינו' ומטענה שקועים במימי נמל בארי, החלו להגיע ארצה משלוחי נשק היישר למבצע "נחשון" במיסות מבצע "בלק" מצ'כיה, בספינה "נורה" שלוותה ע"י חברנו בנימין ירושלמי ז"ל; ובהמשך, במשלוח גרול באניה מאסטראלה, שהייתי בין מלוויה.

באיטליה התעוררה מחרש הפרשה כאשר השלטונות נאלצו בהתאם לצו בית משפט לאפשר לנציגי הערבים, שהוכיחו את בעלותם על הנשק שהיה ארוז במיכלים חסומים מרטיבות, להעלותו ולהכינו למשלוח לסוריה. שאול אביגור ז"ל המיל על אנשינו לעקוב אחרי מסירת הנשק מחרש לערבים, ובאמצעות מקורבים בעלי השפעה אותרה אפשרות ל"כוחותינו" להיות מעורבים בארגון הספינה שתוביל את הנשק לעבר סוריה. המשימה שוב הוטלה על אמנון יונה שבמבצע מורכב רכש את הספינה 'ארג'ירו' שהוצעה בהצלחה לאלה שראו להבטיח את הובלת הנשק ליערו. ביצוע המשימה נמשך באריכות מורמת עצבים וכמלווים נוערו רורלה' בן חורין מקיבוץ שמיר ומותיקי הפל"ם, ועובר שרה ה"גרעוני" מבית קשת, לקיום הקשר האלחומי. לאחר תפוצות יצאה הספינה לדרך כשהיא עמוסה בנשק, ובמבצע מורכב ומסוכן יצאו רורלה' ועובר בסירה מהירה לקראתה כשהם לבושים מרי חיל הים האיטלקי, ומצליחים להיעלם מרריפת סירת משמר חופים.

רורלה' ועובר השתלטו על הספינה 'ארג'ירו' בלב ים בתואנה של הצורך הפיקוח חיל הים האיטלקי, והקימו קשר עם החבורה על החוף, בראשות אמנון יונה, שציפו בחררה להצלחת ההשתלטות, וגם ריווחו על היציאה התקינה לעבר חופי הארץ. בנמל חיפה התארגנה שיימת חיל הים בהרכב הספינות 'זוג'ור' ו'ההגנה' בפיקורו של אותו סאמק שפיקר על שתי ספינות הרייג במארב ל'לינו', והפעם הוא אל"מ שמואל ינאי, סגן מפקד חיל הים, וכל הקצינים הם אלה שהיו איתו בנסיון לכירת הספינה 'לינו', והעברת הנשק לירי צה"ל. אך פקורת המבצע מתעכבת, ומתעורר חשש להתלבטות הממשלה לגבי "תפישת" הנשק. יוסי הראל, מפקד 'יציאת אירופה' ושאר אניות המעפילים הגרולות, מגלה יוזמה ו'מחרים' ג"פ ומזעיק את שאול אביגור היושב בכנרת באבלו על נפילת בנו גור ז"ל. שאול אינו מהסס, וביחר עם יוסי הראל הם ממהרים לפגישה עם בן גוריון ומבקשים אישור למבצע. בן גוריון מאזין ליועץ המשפטי המזהיר מפני הסתבכות בתפישת בלתי חוקית של הנשק; ומציע למסרו לכוחות האו"ם, כהוכחה ל"טוהר כוונותינו". שאול מתרתח וזועק: "בנינו נופלים בקרבות מחוסר נשק ואנחנו נחשה" ? בן גוריון מתעשת ומשלח את המהססים, ובכתב ירו קובע: להחרים הנשק, להעבירו לצה"ל, ולהשמיד הראיות !

יוסי הראל רוהר לחיפה ומוסר את ההוראה בע"פ לסאמק, המורזו להשיט את השיימת ללב ים לאחר שכל הימאים נשבעו במסררים על הסיפון לשמור על סוריות המבצע. במהרה הוקם קשר אלחומי עם עובר ורורלה' על הספינה ונקבע מקום המפגש להשתלטות עליה ולהעברת הנשק הרב בלב ים לאניות חיל הים ביריהם של המלחים הנלהבים. ובהתאם להוראה, הוטמנו 6 מוקשים על הספינה אך הם לא הופעלו היות וחבורת מלחים 'סילקה' את הנפצים לשימוש ברייג בלתי חוקי, והארג'ירו הוטבעה ע"י נגיחות, למנינת ליבם של אנשי הרכש אשר חששו מאוברן התשלום עבור הספינה, ומהעלמותה. המלחים האיטלקים 'נשמרו' בקיבוץ בית אורן על הכרמל, אך רב המלחים הגיע בשל מחלתו לביה"ח האיטלקי בחיפה, וחשף שם את הפרשה שעוררה זעם אצל שלטונות איטליה, ויתכן שזה היה המניע לכליאת יוסלה' ררור במבצר סבונה הקורר בצפון המרינה. הפרשה הסתיימה בטוב וגם 'יוסלה' השתחרר מהכלא כאשר אמנון יונה הצליח ל"שכנע" את בעל הספינה לבוא איתו לרומא ולהצהיר בפני השלטונות כי האניה נרכשה ממנו כהלכה ותמורתה שולמה לו במלואה. אולם המלחים לא יכלו לחזור לאיטליה, והם וצאצאיהם נשארו בארץ ער היום כישראלים לכל רבר.

הנשק נמסר בנמל חיפה לירי אנשי החימוש הנרגשים של צה"ל, ומאוחר יותר התברר שהרובים היו מאוזרים מתוצרת גרמניה עם צלב קרס עליהם, ולרבים הייתה זו אי נעימות. ולסיכום, לתיאור עלילות תפישת הנשק ומסירתו לכוחות צה"ל, אין כמו המלים הנהרות של נתן אלתרמן בנאום תשובה לרב חובל איטלקי על: "הבחורים שקיבלו הפיקוד ובאופל כיוונו את השייט",

"למועד הנכון, למקום היעוד; בלי מצפן ומפה בליל צייד."

ברוך תירוש.